Raadsvoorstel

Onderwerp:	Vaststelling Regionale (klimaat)Adaptatie Strategie -en samenwerkingsagenda
Portefeuillehouder:	J. Reus
Datum college besluit:	18 mei 2021
Behandelend ambtenaar:	Sander Booms
Registratienummer:	GZDGCB166832/166980

Inleiding:
Het klimaat verandert en wij worden steeds vaker geconfronteerd met de gevolgen van deze klimaatverandering, zoals extreme droogte, hitte, wateroverlast en overstromingen. Nederland is als dichtbevolkt en grotendeels laaggelegen land kwetsbaar voor de gevolgen van extreem weer en klimaatverandering. We moeten maatregelen nemen om de schade ten gevolge van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken. Door de leefomgeving beter bestand te maken tegen klimaatverandering en extreme weerssituaties, nemen de risico's ten gevolge van klimaatverandering af en kan eventuele schade worden beperkt.

Begrippen:
- **Klimaatadaptatie is het aanpassen aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de overlast, hinder of schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten.**
- **Klimaatmitigatie is het totaal aan maatregelen die beogen emissies van broeikasgassen en een aantal fluorverbindingen te verminderen, om zo klimaatverandering te remmen en/of te stoppen.**

De inrichting en het beheer van zowel de openbare als private ruimte vallen onder de verantwoordelijkheid van veel partijen. Daarom moeten overheden, maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijven samenwerken om deze ambitie te bereiken. Om dat te versnellen, concretiseren en te intensiveren heeft het Rijk in 2018 het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) ontwikkeld, waarbij Nederland in 45 landsdekkende werkregio's is verdeeld. Het gebied van de gemeenten Buren, Culemborg, Lingewaard, Maasdriel, Neder Betuwe, Overbetuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel vormt de werkregio Klimaat Actief Rivierenland (KAR).

Vanuit het bestuursakkoord Klimaatadaptatie hebben alle overheden de taak gekregen om Nederland in 2050 water- en klimaatrobuust ingericht te hebben. De basis hiervan ligt in de grondwet verankerd in artikel 21, waarin staat dat de overheid de zorg draagt voor de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu.

Samen met de provincie Gelderland, het waterschap Rivierenland en tal van belanghebbenden wordt er toegewerkt naar een klimaatbestendig en waterrobuust Rivierenland. In 2019 zijn via stresstesten de regionale kwetsbaarheden

voor overstroming, droogte, hitte en wateroverlast in kaart gebracht. Daarna zijn in 2019 en 2020 dialogen gehouden met diverse regionale belanghebbenden over deze risico's. Vanuit de stresstesten, deze (risico)dialogen en de samenwerking met regionale belanghebbenden is de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) in de zomer van 2020 tot stand gekomen.

De RAS geeft de gezamenlijke ambities, strategie en opgaven aan van de werkregio Rivierenland met betrekking tot klimaatadaptatie. Wij hebben deze RAS op 16 juli 2020 al eens aan uw raad ter informatie aangereikt met de mogelijkheid om op de inhoud te reageren. De inhoud van de RAS is in de afgelopen periode verder uitgewerkt naar negen speerpunten waar we de komende drie jaar (2021-2023) als regio samen mee aan de slag gaan.

Welk effect willen we bereiken? (de vier opgaven in de strategie)

1. Klimaatbestendigheid is een leidend principe in beleid en besluitvorming - op deze manier maken we bewuste keuzes voor een goed woon-, werk- en leefklimaat.
2. Onze kernen zijn groen, hittebestendig en gewapend tegen overvloedige regenval en langdurige wateroverlast.
3. Het landelijk gebied van Rivierenland is voorzien van een klimaatrobuuste groenblauwe structuur.
4. Vitale functies zijn bestand tegen hitte en wateroverlast (piekbuien en/of overstromingen).

Dit sluit overigens goed aan bij het programma voor uw huidige raadsperiode. Met het vaststellen van de RAS willen we commitment van uw raad krijgen dat de gemeente Culemborg samen in de regio verder werkt aan een uitvoeringsprogramma met belanghebbenden. En dat we vanaf nu klimaatadaptief handelen, in 2050 klimaatadaptief ingericht zijn en de bewustwording van klimaatverandering en de urgentie tot klimaatadaptatie bij alle betrokkenen vergroten.

Voorstel Raadsbesluit

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

1. De Regionale Adaptatie Strategie "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen.
2. De Regionale Samenwerkingsagenda "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!" vast te stellen.

Argumenten:

a. *We moeten onze ruimtelijke inrichting aanpassen aan het klimaat.*
Ook in de regio Rivierenland hebben we steeds vaker te maken met de effecten van klimaatverandering. Dit vraagt dat wij (overheden, belanghebbenden, inwoners en ondernemers) ons aanpassen, met het oog op een vitale en toekomstbestendige regio met een fijn leef- en werkklimaat. De strategie richt zich op de opgaven die binnen onze eigen invloedssfeer liggen en waar we iets aan kunnen doen in termen van voorkomen of reguleren. De samenwerkingsagenda beschrijft wat we in de regio gaan doen om de komende jaren (2021-2023) beter bestand te zijn tegen de negatieve effecten van klimaatverandering.

b. *De regionale aanpak zorgt ervoor dat we klimaatadaptatie lokaal sneller kunnen implementeren.*
Klimaatverandering houdt geen rekening met gemeentegrenzen en gelet op de schaal waarop de effecten merkbaar zijn, is het logisch om klimaatadaptatie vanuit een regionale aanpak aan te vliegen. Bij de uitvoering en bijsturing ligt de nadruk op het op regionaal niveau oppakken van een aantal onderwerpen, de speer-punten, om op die onderwerpen door organisaties binnen de hele regio versnelling en verdieping te kunnen bereiken. Voordelen van deze regionale aanpak hebben te maken met efficiëntie (tijd en financiën), een sterke(re) onderhandelingspositie, inspiratie en het delen van kennis en de goede voorbeelden (kwaliteit).

c. *Klimaatbewustzijn moet een vanzelfsprekend onderdeel worden van al ons beleid en handelen.*
Op korte termijn richten wij ons op bewustwording en het vergroten van de urgentie tot klimaatadaptatie. Dit moet er toe leiden dat we klimaatadaptatie verankeren in ons beleid en ons concrete handelen. Dit vraagt om een andere manier van denken en samenwerken. We richten ons daarbij op de korte termijn eerst op de meest urgente opgaven en de makkelijke oplossingen. We koppelen klimaatadaptatie aan kansen op meerdere andere terreinen.

Negen speerpunten zijn vastgelegd in de Samenwerkingsagenda regio Rivierenland. Daarin laten de partners zien wat zij op regionaal niveau op het gebied van klimaatbestendigheid gaan doen.

1. We hebben klimaatadaptatie als een integraal onderdeel opgenomen in onze omgevingsvisies en omgevingsplannen.
2. We beschikken over hitteplannen en -protocollen die we actief uitdragen naar inwoners, zorginstellingen, bedrijven, organisatoren evenementen.
3. We willen klimaatadaptief handelen stimuleren bij inwoners en bedrijven in de regio (participatie en communicatie).
4. We hebben groennormen en ontwerpprincipes geformuleerd voor het klimaatadaptief ontwikkelen van bebouwd en onbebouwd gebied.
5. We nemen klimaatadaptatie-doelen standaard mee in de prestatieafspraken met de woningcorporaties en contracten met ontwikkelaars.
6. Perspectieven en actiepunten voor klimaatbestendige inrichting van de land- en tuinbouw voor de langere termijn.
7. Perspectieven en actiepunten voor klimaatbestendige inrichting van de natuur voor de langere termijn.
8. We hebben de klimaatkwetsbaarheden van de vitale en kwetsbare functies in onze regio in beeld en geanalyseerd.
9. We hebben de betrokken stakeholders mee in onze ambitie en strategie om alle relevante vitale, kwetsbare functies voldoende te beschermen.

Kanttekeningen:

a. *RAS en Samenwerkingsagenda als eerste stap*
De uitwerking van de opgaven en maatregelen, bepaalt of wij er in slagen om ons aan te passen aan klimaatverandering. In de Samenwerkingsagenda geven we aan wat wij in de regio in de komende drie jaar (2021-2023) gaan doen als overheden en belanghebbenden. Daarmee versnellen we dat onze regio zich aanpast aan het veranderende klimaat. De Samenwerkingsagenda behandelt onder andere de aanleiding en landelijk kader, de stap van RAS naar Samenwerkingsagenda, de speerpunten en de financiering en monitoring.

b. *Agendering en coördinatie*
Vanuit de werkregio Klimaat Actief Rivierenland (KAR) zorgen we als negen gemeenten, het Waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland gezamenlijk voor agendering, afstemming en waar nodig regie. Dit doen we in een stuurgroep met alle wethouders en bestuurders die klimaat óf water in de portefeuille hebben. De stuurgroep bepaalt jaarlijks de inzet en middelen voor de samenwerkingsagenda en bewaakt de regionale voortgang. Deze vormt het aanspreekpunt voor het Rijk. De stuurgroep wordt gevoed door de regionale netwerkgroep KAR, bestaande uit medewerkers van de betrokken overheden. Hierin zorgt het Waterschap samen met de gemeente West-Betuwe voor de ambtelijke coördinatie. Jaarlijks zal er een voortgangspresentatie, bijsturingsoverleg en indien wenselijk een geactualiseerde samenwerkingsagenda worden opgeleverd/georganiseerd.

c. *Uitwerking naar lokaal*
Naast het regionale spoor (RAS) werken we ook aan het lokale spoor, de Lokale Adaptatie Strategie (LAS). Daarin geven we op lokaal niveau vorm en inhoud aan de klimaatadaptatie opgave. We pakken regionaal op waar het kan en waar het efficiënt is en zorgen voor verbindingen met de lokale aanpak. Zo hoeven individuele overheden en belanghebbenden niet steeds zelf het wiel uit te vinden. Hierbij benutten we nu al de kennis die we op regionaal niveau binnenhalen van specialisten, koepelorganisaties en wetenschappers. Veel van de speerpunten zullen uiteindelijk moeten landen en verankerd worden in lokaal beleid en werkprocessen.

In voorbereiding daarop hebben wij een specifieke klimaatstresstest voor Culemborg laten maken met daarbij per wijk een analyse van de problematiek. In de uitvoering zien we dat straks terug in projecten, integrale aanpak van groot onderhoud, de uitvoeringsagenda groen en buurtgerichte bewonersprojecten. Dit moet bij elkaar komen in een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie die na voltooiing gedeeld zal worden met college en raad. De bedoeling is om die in het voorjaar van 2022 gereed te hebben. We zullen daarin per wijk mogelijke oplossingen aangeven voor hitte en wateroverlast. Sommige projecten worden al voorbereid. Zoals het groot onderhoud van Voorkoop waarin afwatering naar de Zump wordt aangepakt en de inzet van de reststroken tot biodiverse wadi's wordt onderzocht. In de binnenstad wordt vergroening van het Jach en het Hof voorbereid. Het project Betsy Perkweg/Prijsseweg zal na realisatie een waterrobuuste en biodiverse groenstrook opleveren.

d. *Eigenaarschap van klimaatadaptatie moet worden verbreed*
Klimaatadaptatie gaat over het gebruik van het stedelijk en landelijk gebied in de breedste zin. Het heeft gevolgen voor nagenoeg alle beleidsterreinen (wonen, werken, gezondheid, natuur, milieu, sociaal domein). Dit betekent dan ook dat het eigenaarschap van klimaatadaptatie in de organisaties verbreed moet worden naar andere beleidsterreinen. En het eigenaarschap zal ook bij bewoners gestimuleerd moeten worden. Het is geen 'klusje' dat door enkele medewerkers (er bij) gedaan kan worden. De opgave is groot, de impact nog lang niet te overzien en de huidige middelen bij de overheden en belanghebbenden zijn beperkt.
Het introductiefilmpje (6.20 minuten) op het thema klimaatadaptatie door Thomas Klomp is daarvoor erg instructief: https://vimeo.com/434019258

Kosten, Baten, Dekking:

Voor het proces van de Samenwerkingsagenda wordt uitgegaan van een gezamenlijk maximum jaarbudget van € 165.000,- voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Wat gelijk staat aan maximaal € 15.000,- per jaar per gemeente, het waterschap en de provincie. Jaarlijks wordt in de stuurgroep SNR de gedetailleerde begroting en de jaarrekening ter vaststelling voorgelegd. In ons watertakenplan 2019-2023 is in 2021 een bedrag van € 15.000,- opgenomen voor klimaatmaatregelen waaruit dit gedekt kan worden. In 2021 vindt er tussenevaluatie van het watertakenplan 2019-2023 plaats. Bij deze tussenevaluatie zal voor het jaar 2022 en 2023 ook een bedrag van € 15.000,- per jaar worden geraamd.

Personele en/of Juridische gevolgen:

Deze RAS & Samenwerkingsagenda is ontstaan uit een intensieve samenwerking tussen partijen uit de regio, en ook voor de uitvoering is samenwerking een belangrijke voorwaarde. Samenwerking moet wel worden geborgd. De capaciteit van gemeentelijke organisaties soms een knelpunt. De kracht van veel oplossingsrichtingen zit juist in een gezamenlijke aanpak met alle betrokkenen. De taken zijn daarin zo veel mogelijk verdeeld. Zo kunnen per speerpunt een klein aantal organisaties met (ingehuurde) ondersteuning activiteiten organiseren en resultaten boeken waar alle

partijen hun voordeel mee kunnen doen. Ondanks de beperkte hoeveelheid tijd en geld kunnen we dan toch substantiële vooruitgang boeken. Culemborg trekt een van de speerpunten en participeert mee in twee andere.

Communicatie en Burgerparticipatie:

De overheden kunnen het niet alleen. Belanghebbenden zoals woningcorporaties, ontwikkelaars en bouwers, bedrijven, de land- en tuinbouwsector, natuur- en landschapsorganisaties, de GGD, onderwijs- en kennisinstellingen, drinkwaterbedrijven, hoveniers en de Veiligheidsregio zijn stuk voor stuk onmisbaar bij het werken aan klimaatadaptatie. Veel partijen en bewoners zijn al actief op dit terrein en we gaan gezamenlijk verder met de uitvoering. Er wordt een adviesgroep gevormd bestaande uit de meest betrokken belanghebbenden. De adviesgroep is gekoppeld aan de stuurgroep en we organiseren minimaal één keer per jaar een brede regionale bijeenkomst.

Het opstellen van een gedragen regionale samenwerkingsagenda over een breed en relatief nieuw onderwerp als klimaatadaptatie met elf overheidsorganisaties en tientallen stakeholders samen vraagt om een goede communicatie naar bewoners. Een werkgroep communicatie waarin communicatiemedewerkers van gemeenten en waterschap deelnemen, zorgt voor de communicatiestrategie en aansturing van een communicatiebureau dat is ingeschakeld om communicatieacties uit te voeren. Het is dan aan ons om de regionale communicatieacties te vertalen naar lokale acties en aan te sluiten bij wijkgerichte projecten.

Uw raad wordt, naast de lokale communicatiekanalen, via een regionale nieuwsbrief periodiek geïnformeerd over de RAS & Samenwerkingsagenda. Aanvullend op de lokale bijeenkomsten van de gemeenteraad wordt er een digitale regionale raadsbijeenkomst georganiseerd om uw raad nader te informeren.

Bijlagen:

- GZDGCB 166838 Regionale adaptatie strategie Rivierengebied klimaatbestendig
- GZDGCB 166839 Samenwerkingsagenda Rivierengebied Klimaatbestendig

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB/166832/166980

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

1. de Regionale Adaptatie Strategie "Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!” vast te stellen;
2. de Regionale Samenwerkingsagenda “Rivierengebied Klimaatbestendig, samen aan de slag!” vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op 17 juni 2021.

De griffier	De voorzitter
A.N. van Aarsen	G. van Grootheest